

БАКАЇМ Н.Я.

аспірантка кафедри обліку і аудиту

Львівський національний університет імені Івана Франка

м. Львів Україна

ЗАВДАННЯ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ У ВИЯВЛЕННІ ПРОЦЕСУ «ПСЕВДОКАПІТАЛІЗАЦІЇ» ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКІВ

Загальновідомо, що капітал є своєрідним «гарантом» довгострокової діяльності та успішного розвитку банку. Відповідно і його достатність забезпечує банку можливість виконувати свої функції та зобов'язання перед клієнтами. Однак, більшість банків України, протягом останнього десятиліття, здійснювали свою діяльність шляхом залучення капіталу підвищенням відсоткових ставок за депозитами, що привело до збільшення їх ризику. Це і зумовило накопичення дисбалансів у банківській системі України, які проявляться періодично: 2004 р., 2008 р. і у 2014-2015 рр. Відповідно і кризові явища в економіці України, упродовж 2014-2015 рр. виявили проблему нестачі капіталу у банках. Особливо ситуація загострилась у зв'язку з підвищення норм обов'язкового резервування Національним банком України. Для вирішення цієї проблеми окремі банки розпочали штучно показувати зростання капіталу банку в обхід норм НБУ (рис. 1.). З досвіду світової фінансової кризи 2008 р. відомо, що таке завищення у фінансовій звітності стає причиною виникнення фінансових бульбашок. Саме, у зв'язку з цими процесами виникла необхідність додаткових обмежень, а відтак і подальшого жорсткого контролю не тільки за виконанням нормативів НБУ, але й за їх якістю.

Оскільки, була вказівка зростання капіталізації, то одночасно активно розроблялися схеми «обходження» системи і деякі з них працювали певний час [1, с.31].

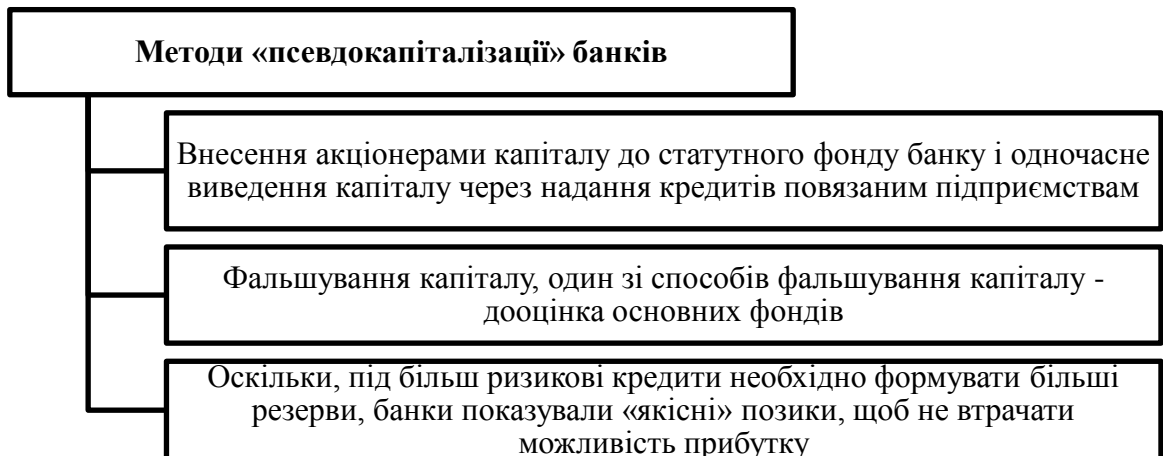

Рисунок 1. Методи «псевдокапіталізації» вітчизняних банків

Таким чином, банки продовжували функціонування без реального якісного зростання капіталу. Відсутність належного контролю процесу капіталізації банків утримувала на ринку банківські структури, у яких була відсутня довгострокова стратегія розвитку. Проте, так не могло тривати довго. І протягом 2014 року відбулося значне зростання кількості неплатоспроможних банків. Ця тенденція зберігається і сьогодні.

Накопичені проблеми нестачі капіталу повною мірою виявлено при проведенні масових перевірок у десятках банків.

Нещодавнє визнання ще кількох банків неплатоспроможними (в тому числі системно-важливого – ПАТ «Дельта Банк» [2]) гостро поставили питання контролю капіталу і ліквідності.

Основними завданнями банківського контролю сьогодні є:

- дотримання банківськими структурами нормативів капіталу та ліквідності;
- відповідальність власників банків за недотримання встановлених НБУ нормативів;
- запобігання «псевдокапіталізації» банків.

Тому, основними контрольними процедурами щодо діяльності комерційних банків повинні стати:

- контроль кредитних операцій, що є найбільш ризикованими для банку, контроль видачі кредитів в особливо великих розмірах на довгостроковий період сумнівним позичальникам;
- контроль співвідношення кредитів, виданих на довгостроковій основі, а також депозитів залучених на короткостроковий період.

Потрібно також враховувати, що при сучасній дестабілізації банківської сфери та економіки в цілому, проблема контролю капіталу і ліквідності банків швидше знаходиться у площині відсутності ефективного управління.

Отже, необхідно швидше розв'язати проблему співвідношення капіталу і зобов'язань, адже чим більшою є питома вага капіталу, тим більшою є фінансова незалежність і стійкість банку. Необхідно продовжувати шукати методи контролю, щоб унеможливити штучне збільшення капіталу банку замість реальної капіталізації.

Література

1. Яценюк А.П. Банківська таємниця часів Помаранчевої революції. — К.: ТОВ «НВП Поліграфсервіс» — 2008. — 270 с.
2. АТ «Дельта Банк» віднесено до категорії неплатоспроможних. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://bank.gov.ua/article/15093047?annId=15093048×tamp=1425380183000>.